

دلایل علاقه عجیب مردم به شایعه سازی

این روزها اگر با دوستان یا فامیل‌های تان هم‌کلام شوید یا سری به شبکه‌های اجتماعی بزنید، امکان ندارد خبرهای عجیب و غریب نشنوید. بگذارید چند مثال برای تان بزنم.

این روزها اگر با دوستان یا فامیل‌های تان هم‌کلام شوید یا سری به شبکه‌های اجتماعی بزنید، امکان ندارد خبرهای عجیب و غریب نشنوید. بگذارید چند مثال برای تان بزنم. «پسر فلان مسئول رو با یک کشتی طلا در حال خروج از مرزهای دریایی گرفتن ولی اجازه ندادن رسانه‌های بشه»؛ «از اول مهر دیگه پوشک تو بازار پیدا نمی‌شه»؛ و ... این‌ها شایعات و اخبار نادرستی است که بیشتر مردم بدون هیچ پشتوانه علمی و منطقی به یکدیگر می‌گویند یا در شبکه‌های اجتماعی برای یکدیگر ارسال می‌کنند. در ادامه می‌خواهیم، نگاهی روان‌شناسانه به این رفتار و نتایج پژوهش‌هایی در این باره داشته باشیم.

شباهت اخبار دروغ و آتش

به گزارش سلامت نیوز به نقل از خراسان، اگر تصور شما این است که اخبار جعلی بسیار زود انتشار می‌یابند، اشتباه نمی‌کنید. تحقیقات نشان می‌دهد اخبار دروغ مانند آتش گسترش می‌یابند و نسبت به اخبار درست ماندگاری بیشتر و طولانی‌تری نیز دارند. محققان با بررسی دقیق‌تر نتیجه‌گیری کردند که شایعات و اخبار جعلی، 70 درصد بیشتر از اخبار درست بازنشر و دست به دست می‌شوند. یک تیم تحقیقاتی با هدایت «سینان آرال»؛ از موسسه فناوری ماساچوست (MIT) در این باره در مجله «ساینس» نوشت: «شایعات در همه زمینه‌ها به طور قابل‌ملاحظه‌ای بیشتر، سریع‌تر، عمیق‌تر و گسترده‌تر از حقایق پخش و منتشر می‌شوند و شایعات و اخبار جعلی در زمینه‌های سیاسی نسبت به اخبار دروغ در زمینه‌های علمی، بلایای طبیعی، اخبار شهری یا اطلاعات مالی تأثیرات چشمگیرتری دارند». این تیم تحقیقاتی می‌افزاید: «رسیدن اخبار درست به هزار و 500 نفر، پنج برابر بیشتر از رسیدن اخبار نادرست به این تعداد طول می‌کشد».

افراد معمولی، عامل انتشار بخش عمده شایعات

متأسفانه نمی‌توانیم کانال‌ها، صفحات و روبات‌ها در شبکه‌های اجتماعی را عامل انتشار بخش عمده‌ای از اخبار نادرست بدانیم بلکه به گفته محققان، کاربرهای انسانی در انتشار این نوع اخبار موفقیت زیادی دارند. جالب این‌که براساس تحقیقات، کاربرهای به اصطلاح «ناایده‌شده» یا کسانی که فالوئرهای زیادی دارند، معمولاً منبع پست‌های نادرست نیستند بلکه اغلب، افراد معمولی عامل انتشار اخبار جعلی به شمار می‌آیند. بیشتر این افراد، اطلاعات را از رسانه‌های اجتماعی دریافت می‌کنند، بدون این‌که فکر کنند کدام رسانه‌های خبری معتبر این اخبار را منتشر کرده‌اند. بنابراین محققان به جای بررسی اخبار جعلی که در قالب مقالات منتشر می‌شوند، تئوری‌های شامل اطلاعات نادرست (در قالب متن، عکس، لینک یا مقاله) را بررسی کردند. بررسی اطلاعاتی که از سال 2006 تا 2017 منتشر شد، حاکی از آن بود که حدود 126 هزار خبر جعلی توسط سه میلیون نفر بیش از 4/5 میلیون بار منتشر شده است.

نظر روان‌شناسان درباره این رفتارها

از یک دیدگاه روان‌شناسانه، این موضوع زیاد هم عجیب نیست. طرح شایعات و اخبار جعلی به گونه‌ای است که دست روی نقاط ضعف شناختی انسان‌ها می‌گذارد. محققان معتقدند دلیل پخش سریع‌تر و گسترده‌تر شایعات و اخبار دروغ این است که این نوع اخبار شگفت‌انگیزتر به نظر می‌رسند. تیم تحقیقاتی MIT در این باره نوشت: «ما به این واقعیت پی بردیم که اخبار نادرست جدیدتر از اخبار درست هستند و از آن جایی که تمایل افراد به پخش اخبار جدید بیشتر است، انتشار و پخش این خبرها سریع‌تر و بیشتر صورت می‌گیرد». «ریکا ترامبل»؛ استاد علوم سیاسی دانشگاه لیدن هلند در این باره می‌گوید: «اصلی‌ترین نتیجه‌گیری که می‌توانیم داشته باشیم این است که موضوعاتی که عواطف را برمی‌انگیزند، بیشتر و سریع‌تر در شبکه‌های اجتماعی منتشر می‌شوند». یافته‌ها در این زمینه با تحقیقات در زمینه‌های دیگری مانند روان‌شناسی و علوم ارتباطات منطبق است. واقعیت ساده‌ای که باید بپذیریم این است که مغز ما دوست دارد فقط حقایقی را باور کند که با نظام موجود باورهایش مطابقت داشته باشد.

ذهن ما دارای تعصبات شناختی خاصی است؛ پردازش اطلاعات بدون تفکر منطقی درباره آن‌ها منجر به تصمیمات آنی در بسیاری از زمینه‌ها می‌شود. ما گذشته را بهتر از آن چه بوده است تصور می‌کنیم؛ چیزهایی را که بیشتر تکرار شوند، بیشتر باور می‌کنیم و اجازه می‌دهیم اتفاقات جدید رنگ تازه‌ای به خاطرات گذشته ما بدهند. اما بخش عمده

ای از علاقه ما به اخبار دروغ از تعصب ما به عقاید قدیمی مان ناشی می شوند. بسیاری از افراد چیزی را که به درستی آن شک داشته باشند با دیگران به اشتراک نمی گذارند بنابراین می توان گفت یک شایعه در صورتی انتشار بیشتری خواهد یافت که باعث شود فرد با خودش بگوید: «بله»، درست به نظر می رسد. متأسفانه ما تمایل شدیدی داریم هر خبر جدیدی را با چیزهایی که از قبل آن ها را درست می دانیم مطابقت بدهیم. این کار می تواند باعث شود مثلاً شواهد مبنی بر تغییرات آب و هوایی را مردود بدانیم یا به دنبال یافتن اطلاعاتی باشیم که ایده گرم شدن زمین به طور طبیعی و بدون دخالت انسان را تایید می کنند. مغز تشنه شواهدی است که باورهای قبلی اش را تایید کنند و در نتیجه ما چیزهایی را که بر روایت های مد نظرمان منطبق باشند، بدیهی فرض می کنیم. قبول کنید که این اتفاق برای شما هم افتاده است. حتی اگر خود را جزو کسانی که شایعات را منتشر می کنند نمی دانید به احتمال زیاد دست کم یک بار به طور تصادفی یک خبر نادرست را صرفاً به این دلیل که چیزی در ذهن تان می گوید «درسته»، می دونستم» به اشتراک گذاشته اید. ما همچنین دوستدار یافتن الگوهای هستیم که به ما اجازه بدهند همه شایعاتی را که در توئیتر و جاهای دیگر مطرح می شوند، تایید کنیم. محققان معتقدند صرف تعجب و شگفتی هم می تواند یک عامل مهم باشد. یک چیز ساخته و پرداخته شده معمولاً بسیار عجیب تر از یک واقعیت است بنابراین انتشار آن نیز برای ما هیجان انگیزتر خواهد بود.

با این میزان از شایعات چه کنیم؟

تنها راه پیش رو حداقل در شرایطی که مهندسان طراح پلتفرم های رسانه ای مورد علاقه ما همچنان در جلوگیری از انتشار اخبار نادرست خوب عمل نمی کنند، این است که ما مغز تنبل خود را به کار واداریم. شاید ما موجوداتی با تعصبات زیاد باشیم اما لحظه ای فکر کردن به میزان معقول بودن یک خبر یا بررسی منابع دیگر برای اطمینان از صحت خبر قبل از انتشار آن به تقویت قدرت استدلال ما کمک می کند. مطالعه دیگری که به تازگی انجام شده نشان می دهد وقتی میزان اخبار دریافتی افزایش می یابد، عملکرد افراد در جدا کردن اخبار درست از نادرست ضعیف تر می شود. این نشان می دهد کمی فکر کردن می تواند تغییرات زیادی به دنبال داشته باشد.